

Wat je moet weten over de maatschappelijke rol van de sportvereniging

Een factsheet voor professionals uit andere sectoren, die willen samenwerken met een sportvereniging

Decennialang bieden verenigingen en andere sportclubs in Nederland sport- en beweegactiviteiten aan voor hun leden. Recreatief en/of in competitieverband. Voor de gezelligheid, ter ontspanning, maar ook om te trainen en steeds beter te worden in de betreffende sport. Sport en bewegen wordt de laatste jaren steeds vaker ingezet als middel voor gezondheidsbevordering, (re)integratie, participatie, weerbaarheid of het tegengaan van schoolverzuim of eenzaamheid. De sportclub als ontmoetingsplek in de wijk, dagbesteding voor mensen met een beperking, werkervaringsplek voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en trainingsclubje voor mensen met overgewicht. Deze factsheet is bedoeld om professionals uit andere sectoren te informeren over deze ontwikkelingen.

De maatschappelijk actieve of open sportclub

Je zou kunnen zeggen dat sportclubs al een maatschappelijke rol vervullen, puur door hun core business: het aanbieden van sport- en beweegactiviteiten. De laatste jaren is er een trend in de sport- en beweegsector waarbij clubs zich meer openstellen, partnerschappen in de wijk aangaan en nieuwe doelgroepen aan zich binden. Overal in het land zijn er initiatieven waarbij sportclubs hun maatschappelijke rol uitbreiden. Vaak ontstaat het door een idee en intrinsieke motivatie bij een bestuur of de leden. Soms wordt dit gestuurd door bijvoorbeeld de gemeente als subsidieverstrekker. Deze trend of beweging wordt op verschillende manieren aangeduid. De meest bekende is waarschijnlijk 'de open club'. In deze factsheet gebruiken we daarom deze naam. Andere benamingen zijn het sportdorp, de sportplusvereniging, de vitale sportvereniging, het buurthuis van de toekomst of de waardenvolle club.

Wat is een open club?

Er is geen sluitende definitie van een open club; het is meer een filosofie of een beweging. Er is ook niet één manier of werkwijze om een open club te worden. Een open club heeft wel bepaalde kenmerken. De basis zit in een breed gedragen visie en de overtuiging dat interactie en verbinding met leden en partijen in de wijk, bijdragen aan versterking van de club. Kenmerken van een open club zijn:

- Vraaggericht: men speelt in op de behoefte van leden en buurtbewoners
 - Gastvrij: een open cultuur
 - Ondernemend: men staat open voor het signaleren en uitvoeren van nieuwe initiatieven
 - Samenwerking: men zoekt de samenwerking met andere organisaties en weet wat er speelt in de wijk
- Op basis van deze kenmerken is zo'n 16% van de sportverenigingen grotendeels 'open'.

Waarom een open club?

In de sport- en beweegsector is de open club beweging duidelijk ingezet. Er zijn veel 'believers' die geloven dat dit dé manier is om als sportclub te overleven in de veranderende maatschappij. Of die overtuigd zijn dat via de open club allerlei maatschappelijke doelen gerealiseerd kunnen worden. Een goede onderbouwing ontbreekt op de meeste vlakken echter nog. Er is nog weinig onderzoek gedaan naar de (meer)waarde van de open club beweging

voor verenigingen, de leden en voor de omgeving. Er zijn wel aanwijzingen dat een meer open houding van een sportclub nieuwe leden oplevert en dat het bij kan dragen aan duurzaamheid.

Daarnaast zijn er tal van andere redenen waarom een sportclub haar maatschappelijke rol wil uitbreiden, zoals:

- de club heeft een intrinsieke motivatie om iets betekenen voor specifieke doelgroepen, zoals eenzame ouderen, kinderen uit gezinnen met een laag inkomen of mensen met een beperking.
- de club wil meer diversiteit in leden en vrijwilligers.
- de club wil werken aan een betere positie of imago richting bijvoorbeeld de gemeente, als belangrijkste subsidieverstrekker.
- de club wil een betere bezetting van de accommodatie.
- de club ervaart een probleem, dat mogelijk opgelost kan worden door een project met / voor een specifieke doelgroep. Bijvoorbeeld een ledentekort, vrijwilligerstekort of overlast van jongeren op het terrein.
- de club kan nieuwe inkomsten genereren door een project met / voor een specifieke doelgroep.

Hoe wordt een club meer open?

Er is niet één werkwijze of stappenplan om een (meer) open club te worden. Wel zijn er verschillende aanpakken ontwikkeld, zoals het [buurthuis van de toekomst](#) in Den Haag, de [sportplusverenigingen](#) in Rotterdam, de [vitale sportverenigingen](#) in Enschede, de [sportdorpen](#) in plattelandsgebieden, de [maatschappelijk verantwoord verenigingen](#) van MVV Nederland en [fitness 2.0](#) van de brancheorganisatie van de fitness. Open de links om meer te lezen over deze aanpakken, of ondersteunende tools zoals stappenplannen.

Bovengenoemde aanpakken staan ook beschreven in de [database met erkende sport- en beweeginterventies](#). In deze database staan nog tal van andere aanpakken beschreven waarmee sport- en beweegaanbieders specifieke doelgroepen kunnen bereiken en bedienen. De aanpakken in de database hebben hun meerwaarde bewezen in de praktijk, maar zijn aan te passen aan de lokale context. Sportclubs kunnen ondersteuning krijgen via de sportbond, de gemeente of een lokale of provinciale sportservice organisatie.

De buurtsportcoach als verbinder

Als professional uit zorg, welzijn of een andere sector heb je wellicht wel eens gehoord van de buurtsportcoach. Buurtsportcoaches hebben namelijk als opdracht om verbindingen te maken tussen sport en andere sectoren. In vrijwel alle gemeenten in Nederland zijn buurtsportcoaches actief. Gemeenten krijgen 40% van het normsalaris van een buurtsportcoach vergoed door de rijksoverheid; de overige 60% moet lokaal gefinancierd worden. Op lokaal niveau bepaalt men voor welke specifieke doelen en doelgroepen de buurtsportcoaches ingezet worden, en op welk niveau. Sommige buurtsportcoaches geven lessen, clinics en verzorgen

activiteiten (uitvoerders). Andere buurtsportcoaches zijn vooral bezig met het opstarten en begeleiden van samenwerking tussen sport en andere organisaties in de wijk (verbinders).

Buurtsportcoaches hebben verschillende achtergronden, opleidingsniveaus en werkervaring. De meeste buurtsportcoaches hebben een sport- en beweegopleiding gedaan, maar afhankelijk van hun opdracht wordt steeds vaker gekozen voor een buurtsportcoach met een achtergrond in welzijnswerk of gezondheidszorg. Uit onderzoek van het Mulier Instituut (2016) blijkt dat een ruime meerderheid van 65% een HBO opleiding, 16% een MBO opleiding en 14% een universitaire opleiding heeft afgerond. In tabel 1 zijn de settings te vinden waarin buurtsportcoaches op lokaal niveau actief zijn.

Percentage buurtsportcoaches dat zegt actief te zijn in de verschillende settings

Setting (meerdere antw mogelijk)	2014	2016
Sport	86 %	90 %
Onderwijs (m.n. primair)	85 %	82 %
Buurt	28 %	42 %
Welzijn	19 %	33 %
Jeugdzorg, jongerenwerk	13 %	17 %
Gezondheidszorg	12 %	21 %
Kunst en cultuur	12 %	10 %
Kinderopvang	12 %	13 %
Ouderen(zorg)	7 %	13 %
Gehandicaptenzorg	Niet gevraagd	10%
Vluchtelingen, asielzoekers	Niet gevraagd	10%
Bedrijven	4 %	2 %

'Mulier Instituut, verdiepingsonderzoeken 2014, 2016.

Samenwerken met een sportvereniging

Als je wil samenwerken met een sportvereniging, kun je natuurlijk rechtstreeks contact opnemen met een vereniging. In de factsheet **wat je moet weten over de sportvereniging** vind je feiten en cijfers over de manier waarop sportverenigingen georganiseerd zijn en de rol van vrijwilligers. Andere manieren om de samenwerking met de sportsector te zoeken, is door contact op te nemen met de gemeente, de lokale uitvoeringsorganisatie sport (een sportbedrijf of sportservice organisatie), een provinciale sportorganisatie of de buurtsportcoach. Buurtsportcoaches zijn soms in dienst van de gemeente of de lokale uitvoeringsorganisatie sport. Buurtsportcoaches kunnen echter ook in dienst zijn van een onderwijsinstelling, een welzijnsorganisatie of zorginstelling. Wees je ervan bewust dat men lokaal een eigen naam kan kiezen voor de buurtsportcoach, afhankelijk van de doelgroep of een project. Misschien heet de buurtsportcoach in jouw gemeente wel leefstijladviseur, beweegconsulent, talentcoach of gezondheidsmakelaar. Via de website van jouw gemeente (onder 'sport') vind je waarschijnlijk de nodige informatie, of neem contact op met de beleidsmedewerker sport.

Voorbeelden van maatschappelijk actieve sportclubs

Sportclubs kunnen op allerlei manieren hun maatschappelijke rol uitbreiden, en daarin samenwerken met andere sectoren. Van kleinschalig initiatief van enkele vrijwilligers, tot een groot en complex project.

Bijvoorbeeld:

- Een biljart- of bridge club die enkele eenzame ouderen opneemt in hun club, die via welzijnswerk of het sociale wijkteam bij hen terecht komen.
- Een grote voetbalclub met een verenigingsmanager die werklozen overdag begeleid bij hun re-integratie door vrijwilligerswerk op het sportpark.
- Een sportclub die zich openstelt voor kinderen of volwassenen met een beperking, bijvoorbeeld via extra begeleiding door vrijwillige maatjes, een speciaal opgeleide trainer en samenwerking met lokale zorginstellingen of speciaal onderwijs.
- Een buurtsportcoach die wekelijks spreekuur heeft in een gezondheidscentrum, en met patiënten op zoek gaat naar een passend sport- of beweegaanbod in de wijk.
- Een buurtsportcoach die sportclubs en trainers ondersteunt bij het inrichten van een (sociaal) veilig sportklimaat, en die contact heeft met sociale wijkteams om de mogelijkheid van sport als middel voor cliënten te bespreken.

Zoek op www.allesoversport.nl naar de brochures 'De sociale kracht van sport' en 'De plus van de open club'. Hierin staan interviews met sportclubs en professionals uit zorg en welzijn over samenwerking en sport als middel.

Bronnen

Ginneken, Z.J.M.S. van et. al. (2016).

Verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches 2016, Utrecht: Mulier Instituut.

Hulsebos, L. et. al. (2015). Sportaanbiedersmonitor 2015. Arnhem: Noc*nsf – dvj insights

Pulles, I., et.al. Reijgersberg, N., Hilhorst, J. & Lindert, C. van (2014) Verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches 2014. Verbreding en structurele samenwerking. Utrecht/Ede: Mulier Instituut/Kennispraktijk.

Mulier Instituut, Verenigingspanel voorjaar 2016